Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Resimsel Özellikler Bakımından İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması*

Öğrt. Aysun Yeşiltepe

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6930-7367>

Yüksek Lisans Öğrencisi / Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi
Anabilim Dalı, Erzincan – TÜRKİYE

Doç. Dr. Selma Taşkesen

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9072-8411>

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Erzincan – TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Gül

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2140-9740>

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Erzincan – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 24.09.2021

Kabul: 27.12.2021

On-line Yayın: 31.12.2021

Anahtar Kelimeler

Resimli Çocuk Kitabı

Okul Öncesi

Resimli Kitap

Çocuk Edebiyatı

İllüstrasyon

Araştırma Makalesi

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52734>

Öz

Resimli çocuk kitapları erken çocukluk dönemi için özel olarak hazırlanmış olan kitaplardır ve çocuk edebiyatının ilk örnekleridir. Okul öncesi yaş gurubundaki çocukların ihtiyaç duyabileceği bütün gelişim alanlarını destekleyebilecek potansiyelde özelliklere sahip olan bir türdür. Bu araştırma yayın evleri tarafından en çok satılan okul öncesi resimli çocuk kitaplarındaki resimsel yeterlilik düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2019 yılı içerisinde en çok satılan 18 okul öncesi dönem resimli çocuk kitabının resimsel özelliklerinin değerlendirilmesi üzerine planlanmıştır. Araştırmada yöntem olarak nitel ve nicel yaklaşımların bir arada olduğu karma araştırma yönteminden sıralı araştırmacı tasarım modeli kullanılmıştır. Çalışmaya uygunluğu bakımından sıralı araştırmacı yöntemlerinden keşfedici sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Turan, Gönen ve Aydos, (2017) tarafından geliştirilmiş olan "Nitelikli resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerine dair kontrol listesi" nden resimsel özellikleri kontrol listesi ve araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak oluşturulmuş yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın nitel veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Nicel verileri ise spss 2.00 programı kullanılarak, betimsel istatistik ile analiz edilmiştir. Nitel ve nicel veriler, ayrı ayrı analiz edildikten sonra karşılaştırılma yapılmış ve çıkarımda bulunulmuş, buna göre bir sonuca varılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre kitapların %50 sinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitapların belirlenen estetik, kompozisyon, resim metin ilişkisini taşıdığı belirlenmiştir. Çalışmanın nitel verilerine göre; resimlerin metinleri desteklediği, estetik ve somut öğeler taşıdığı görülmüştür. Karma desen yöntemine göre, değerlendirme sonuçları karşılaştırıldığında nitel ve nicel verilerin örtüştüğü ve birbirini desteklediği görülmüştür.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yeşiltepe, A; Taşkesen, S. ve Gül, Y. (2021). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Resimsel Özellikler Bakımından İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(87): 51-74.

Examination of Illustrated Children's Books of Preschool Period in Terms of Pictorial Characteristics: A Mixed Method Research*

Aysun Yeşiltepe

Master Student / Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Educational Sciences, Department of Fine Arts Education, Erzincan – TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Selma Taşkesen

Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Erzincan – TURKEY

Asst. Prof. Dr. Yasemin Gül

Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Erzincan – TURKEY

Article History

Submitted: 24.09.2021

Accepted: 27.12.2021

Published Online: 31.12.2021

Keywords

Illustrated Children's Book

Preschool

Picture Books

Children's Literature

Illustration

Research Article

* Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. Ethics committee approval is not required for this article.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52734>

Abstract

Picture children's books are books specially prepared for early childhood and are the first examples of children's literature. It is a species that has the potential to support all developmental areas that preschool children may need. The purpose of this study is to focus on the proficiency levels of the illustrations in the best selling preschool illustrated children's books on online book sales sites. The research was conducted with field experts from preschool teachers and art educators. Turan, Gönen and Aydos, (2017) used a "checklist of the physical, content and features of painting that should be found in qualified Picture Story Books" pictorial features checklist as a data collection tool. The collected data was analyzed using the spss 2.00 program. The paintings of the books were evaluated according to the criteria created by 3 field art educators. The evaluation of art educator field experts was analyzed by content analysis. The sample of the study consists of 18 preschool illustrated children's books that are best sold on 5 online book sales sites in 2019. The method is a sequential researcher design model from a mixture research model. According to the results of the study, 50% of the books were found to be suitable for the development of preschool children. It was observed that qualitative and quantitative data overlap and the studies support each other when compared to the evaluations of art educator field experts and preschool teachers.

GİRİŞ

Resimli çocuk kitapları, öğrenmenin ve gelişimin en hızlı olduğu okulöncesi dönem çocuklarına özel olarak hazırlanmış, resimlemelerin daha fazla olduğu kitaplardır. Bu yaş gurubundaki çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemekle birlikte eğlenerek vakit geçirmelerini de sağlayan bir türdür. Gönen, (1998) resimli çocuk kitaplarını; yazılara, resimlerden daha az yer verilen kitaplar olduğunu ifade etmiştir. Resimli kitapların, göz ve kulak yolu ile çocuğu hem zihinsel hem de duygusal olarak etkilediğini belirtmektedir. Aynı zamanda Gönen, (1989) resimli çocuk kitaplarının erken çocukluk dönemi için hazırlanan kitaplar olduğunu kitapların çocukların ellerine alıp incelediklerinde detayları görmesi, kavraması ve anlaması için en çok talep ettikleri bir tür olduğuna da değinmektedir. Uzuner, Yurt (2011)'a göre ise resimli çocuk kitapları çocukların karşılaştıkları ilk kitaplar olduğunu, 0-6 yaş dönemindeki çocukların gelişimine katkıda bulunmak adına onları okula ve okuma yazmaya hazır hale getiren kitaplar olduğunu ifade etmiştir. Kitapla ilk karşılaşmayı yaşayan çocuklar böylelikle duyarak farkına vardığı kelimeleri görerek de öğrenmesini desteklemektedirler. *“Çocuğun duydukları ile gördükleri arasında ilişki kurmaya başlaması, düşünmeyi öğrenmeye başlaması demektir ve öğrendiği dil, buradaki tek yardımcı araçtır”* (MEB,2013, s12). Çocuklar henüz okuyamadıkları için kitap resimleri onlara okunan hikayeyi takip etmelerini sağlar. Bundan dolayı çocuklar için ayrılmaz bir parça olan resimler çocuklar üzerinde kitapların etkisini arttırmaktadır. (Gönen, 1979).

MEB, (2013). Çocuk gelişimi ve eğitimi çocuk edebiyatına giriş kitabında kendisine okunan kitabı tekrar tekrar okutan ve dikkatle dinleyen çocuk, düşüncelerini dil ile daha iyi aktarabildiğini daha sonra resimlere bakarak kurguyu kendi diliyle anlatmaya çalışacağı belirtilmiştir. Çocuğun hayal gücünü destekleyen bu durum ile çocuk anlatım gücünü geliştirecektir. Ayrıca çocuğun anlatımının müdahale edilmeden dinlenmesi ve okumaya teşvik edilmesi onun yaratıcı düşünme ve dilinin gelişmesi bakımından çok önemlidir Nitelikli resimli çocuk kitapları çocuğa kitap sevgisi aşıladığı gibi, çocuğun bütün gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemekte, ona yeni kavram ve deneyimler kazandırmakta, eleştirel düşünce gelişimini desteklemektedir (Gönen 1989; Gülpınar 2010).

Şahin (2014) okul öncesi dönem çocukları için görsel bir uyaran olan resimli çocuk kitapların da çocuk, tüm duyularını etkin kullanabilecek anlatılmak isteneni sezinleyebilecektir. Çocuğun duyularını ve duyuşsal algılarını harekete geçiren benzeri durumlar dikkate alındığında çocuklar için resimli çocuk kitaplarının ne kadar önemli bir eğitim materyali olduğu anlaşılmaktadır.

Şahin, (2014) Duygular, özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar için algılanması güç soyut kavramlardır. Çocuklar yaşadıkları herhangi bir durumu, yaşamın içinden bir gerçekliği istedikleri zaman, istedikleri biçimde ifade edemeyebilirler ya da bunu nasıl yapacakları konusunda çaresiz kalabilirler. Duygular elle tutulamayan, gözle görülemeyen birer olgu olduğundan çocuk, hislerini kolaylıkla dile getiremeyebilir. İşte bu noktada çocukların dil gelişimine, bilişsel gelişimine, kişilik gelişimine ve toplumsal gelişimine uygun olarak hazırlanmış nitelikli kitaplar, çocukların duygularının tercümanı olacaktır. Çocuk bu kitaplarda kendi yaşam durumlarından kesitler bulabilecek, kitaplarda görsel anlatımla geliştirilmiş karakterlerle özdeşim kurabilecek ve başa çıkması gereken olaylar karşısında ayakta durmayı başarabilecektir.

Güleç ve Gönen (1997) resimli çocuk kitaplarının çocuğun ahlaki gelişim dahil tüm gelişim alanlarını desteklediğini ve çocuğun öz bakım becerileri dahil temel ihtiyaçlarından bazılarını karşılamakta olduğunu, özellikle, kitap resimlerinin okulöncesi çocuklar için dili ifade etmesi bakımından resimli kitapların, okulöncesi dönem çocuklarının gelişimine önemli katkıları olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı çocuk kitabı yazarları çocukların gelişim alanlarını (Öz bakım, dil gelişimi, bilişsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim, motor gelişim) dikkate almalılardır.

Gönen (1989), Gülpınar (2010) resimli kitapların onlara yeni bilgiler verdiği gibi var olan bilgileri de pekiştirip göre hitap ettiğini ifade etmiştir. Kitaplarda resmin tamamlayıcısı metin iken esas

unsur ise her zaman resimdir. Kitap resimleri çocuklar açısından bir kitabın en ilgi çeken yeridir. Yalçın, Ataş, (2005) Çocuk edebiyatı türlerinden olan resimli çocuk kitaplarının yalnızca metin ve pedagojik özellikler içermediği aynı zaman da resimleme, düzenleme ve canlandırma gibi kavramları da içerdiğinden bahsetmektedir. Resimli çocuk kitabı ortaya koyarken içerik ve tasarım anlamında uzmanlık istediğini ve çocukların gelişim özelliklerini ve çocuk gerçekliğinin de bilinmesi gerektiğine değinmiştir.

Sarı, (2006) Çocuklar için iyi resmedilmiş metinler daha etkileyici olup, çocuğun sıkılmadan okuma alışkanlığı edinmesine yardımcı olmaktadır. İyi resmedilmemiş kitaplar ise çocukların kitaplara karşı olumlu tutum kazanmasının önüne geçebilmektedir *“3-6 yaş dönemi çocuklar için kitabın resimleri ve içeriği çok önemlidir. Resimlerin metni destekleyici nitelikte olması gerekmektedir; ayrıca resimler renkli ve anlaşılır olmalıdır.”* (Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman, Tuna, 2013:9). Gönen, (1979) sanatçıların resim çalışmalarında kullandıkları şekil, çizgi, renk, oran, ayrıntılar ve alan gibi bazı görsel elementlerin uygun bir şekilde kullanıldığında görsel ifadenin zenginliğini de arttırdığını belirtmektedir. Sever, (2017) Kitap resimlerinin çocuğun ilgisini çekip anlaşılır olması için sanatsal olarak çizgi, şekil, form, renkler ve gölgeler, doku, resimlerin detayları ve ön planda olması, kompozisyonu iyi olması gerekmektedir. Bu öğelerin uygulanması çocuğun kitapla kurduğu bağı güçlendirip, iyi bir okur olarak yetişmesine destek olmaktadır.

MEB, (2013:7) Çocuk gelişimi ve eğitimi çocuk edebiyatına giriş kitabında çocuk ile kitap arasındaki bağı ve bu bağın faydalarını şu maddelerle belirtmiştir:

- *Resimli kitaplar; çocuğun belleğinden kavramların imgelerini oluşturur. Kavramların görsel imgeleriyle çocuğun belleğine yerleşmesine olanak sağlar.*
- *Çocukların duyu algılarını geliştirir.*
- *Kavramsal gelişimini destekler.*
- *Soyut ve somut kavramları öğrenmelerini kolaylaştırır.*
- *Nesneleri sınıflandırma, gruplandırma, kavram oluşturma, anımsama, dikkat etme, düşünme gibi bilişsel süreçlerini işletir.*
- *Resimli kitaplar; çocuğun kavram, sözcük bilgisi, gramer, anlama dinleme, sorulara cevap verebilme, öykü zincirini kurabilme, bellek, sıralı cümle üretebilme, dili kullanabilme, çözümleme yeteneğini artırır.*
- *Dilin zenginliğinin farkına varır, okuma zevki uyandırır.*
- *Resimli kitapların, çocuğun sanat eğitimine ve görsel algısına katkısı vardır.*
- *Kitaplardaki resimler kendine has biçim ve biçimleriyle çocuğu kavrayacak, çocuğun düşünmesine ve yeni sorular üretmesine yardımcı olacaktır.*

Bu gibi durumlar çocukların sağlıklı gelişimleri açısından dikkate alındığında iyi resmedilmiş kitaplar çocukların kitaplara karşı olumlu tutum kazanmasını sağlamakla birlikte, tüm gelişim alanlarını da desteklemektedir. Bundan dolayı ilgili alan uzmanlarının bir arada çalışarak ürün ortaya koyması gerekmektedir.

Araştırmanın literatür taramasına bakıldığında benzer çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmalar genellikle kitap resimleri üzerine yapılmış çalışmalardır. Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2015), 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocukları için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarını resimleme özellikleri bakımından incelemiştir. Gönen, Mehmet (2017), Feridun Oral'ın yazarı ve çizeri olduğu 15 resimli çocuk kitabı incelenmeye almıştır. Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2015), 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan resimli çocuk kitaplarını içerik ve resimleme özelliklerini incelenmiştir. Körükçü' de (2012) Resimli çocuk kitapları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Şahin, (2014) okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resimlerin kullanımına yönelik bir çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Güleç ve Gönen (1997) yapmış oldukları çalışmada 1974-1993 yılları

arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmiştir.

Yapılan birtakım çalışmalarda resimli çocuk kitapları hakkında öğretmen görüşlerinin alınması ve yeterliliklerinin incelenmesine yöneliktir. Turan, Gönen, ve Aydos, (2017) ise okul öncesi öğretmen adaylarının resimli öykü kitaplarına dair yeterliliklerini fiziksel, içerik, resimleme özellikleri boyutlarında incelemişlerdir. Ulutaş (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşleri açısından ele almıştır.

Daha önce literatürde olmayan değerlendirme ölçeğinin de geliştirildiği görülmektedir. Deniz, Gönen, (2020) yaptıkları geçerlik ve güvenirlik çalışmasında resimli öykü kitaplarına yönelik değerlendirme ölçeği geliştirmişlerdir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı yayın evleri tarafından en çok satılan okul öncesi resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin yeterlilik düzeylerini tespit etmektir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan resimli çocuk kitaplarını seçme, yayımlama, okul ve kurumlarda kullanımı ile ebeveynlere daha bilinçli seçimler yapmaları ve yol gösterici olması adına destekleyici olacağı öngörülmektedir. Günümüzde en çok tercih edilen online kitap satış sitelerinden elde edilen verilerden yola çıkılarak seçilen kitaplar ile bu araştırma; resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin yeterlilik düzeylerinin ortaya konması beklenmektedir.

1. YÖNTEM

Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin incelenmesini kapsayan bu çalışmada nitel ve nicel yaklaşımların bir arada olduğu karma araştırma yöntemlerinden sıralı araştırmacı tasarım modelinden faydalanılmıştır. Özmen ve Karamustafaoğlu (2019) bu araştırma modelini öncelik nitel verilerin toplanıp analiz edilmesi ardından nicel verilere geçilmesi şeklinde ifade etmektedirler. Burada önceliğin nitel verilerde olduğunu nicel verilerin nitel verileri çoğaltmak için kullanıldığını, verilerin analizinin ise çoğunlukla verileri yorumlama ve tartışma bölümlerinde birleştirildiğini belirtmektedirler. Çalışmaya uygunluğu bakımından sıralı araştırmacı yöntemlerinden keşfedici sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Keşfedici sıralı karma yöntem, araştırmacının nitel verileri keşfetmekle başladığı daha sonra ise bu bulguları nicel araştırma boyutunda kullanıldığı bir desendir (Creswell, 2014).

1.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu 2019 yılı içerisinde en çok satılan çocuk kitapları tespit edilerek onların satışa sunulduğu 5 online kitap satış sitesinde en çok satılan okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları bölümlerinden alınarak oluşturulmuştur. Sitelerden alınan kitaplar kendi içlerinde en çoktan en aza sıralanarak ilk 20 tanesi seçilmiş ancak 2 adet kitap alan uzmanı değerlendirmesiyle okul öncesi önemine uygun yeterlilikte olmadığından değerlendirmeye alınmamıştır. Toplam 18 kitap değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan kitaplar ölçüt örneklem yaklaşımıyla belirlenmiş, en çok satılan çocuk kitapları araştırmaya dahil edilme ölçütü kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki kitaplar tablo 1 de verilmiştir.

Tablo1: Araştırmada Kullanılan Resimli Çocuk Kitapları

No	Kitabın adı	Yazarı	Yayın evi	Kitap Adedi
1.	Ayı' Kim Çaldı?	Helen Stratton Would	Yapı Kredi Yayınları	5
2.	Üç Kedi Bir Dilek	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	4
3.	Teo'nun Kaka Kitabı	Yağmur Artukmaç	Bilgi Yayınevi	4
4.	Annemin Çantası	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	4
5.	Babam Yanımdayken	Kollektif	RedHouse Kidz Yayınları	4
6.	İyi Yürekli Dev Memo	Julian Donaltson	İş Bankası Kültür Yayınları	3
7.	Üç Kedi Bir Canavar	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	3
8.	Akıllı Tilkinin Masalı	Debi Gliori	İş Bankası Kültür Yayınları	3
9.	Aç Tırtıl	Eric Carle	Mavi Bulut Yayıncılık	3
10	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	2
11.	Avucundaki Öpücük	Audrey Penn	Butik	2
12.	Mutlu Su Aygırı	Richard Edwards	İş Bankası Kültür Yayınları	2
13.	Utangaç Ayı Monti	Ali Berktaş	İş Bankası Kültür Yayınları	2
14.	Hiç Hata Yapmayan Kız	Mark Pett	1001 Çiçek	2
15.	Kırmızı Çizgi	Samar Mahfouz Barraj	Erdem Çocuk Yayınları	2
16.	Eyvah Kalbim Kırıldı	Elif Yemenci	RedHouse Kidz Yayınları	2
17.	Yavru Timsah Çipiti	Catherine Rayner	İş Bankası Kültür Yayınları	2
18.	Elif Asla Yabancılar Gitmez	Liane Schneider	İş Bankası Kültür Yayınları	2

1.2. Verilerin Toplanması ve İncelenmesi

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nitel verileri ikisi öğretim üyesi ve biri de görsel sanatlar öğretmeni olmak üzere 3 alan uzmanı ile yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşme Öğretim üyelerinin ofislerinde yapılmıştır. Araştırmanın nitel verileri araştırmacılar tarafından alan uzmanlarının 18 kitabın 12 soruluk yapılandırılmış görüşme formuna göre görsel yönden tek tek incelenmesi ve yapılan yorumlar ile ortaya çıkan görüşler olarak toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu 12 sorudan oluşmaktadır ve her soruya verilen olumlu yanıt 1 puan değerindedir. Buna göre Yapılandırılmış görüşme formundan alınan her olumlu cevap toplamda 12 puana denk gelmektedir. Araştırmanın nicel verileri için Turan, Gönen, ve Aydos, (2017)'un *Nitelikli Resimli Öykü Kitaplarında Bulunması Gereken Fiziksel, İçerik ve resimleme Özelliklerine dair kontrol listesi*'nden 21 maddeden oluşan resimleme özelliklerine dair olan kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verileri 3 okul öncesi öğretmenin kitap resimlerini 21 maddeden oluşan kontrol listesine göre değerlendirmesi ile toplanmıştır.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırmada karma araştırma yöntemlerinden keşfedici sıralı karma yöntemin kullanıldığı çalışmanın nitel verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl & Aslan, 2001). Görsel sanatlar alan uzmanlarının resimli çocuk kitaplarına ilişkin yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplardan oluşan değerlendirmelere göre, her soruya verilen olumlu ve olumsuz yanıtlar puanlandırılarak, kitap resimlerine değer yüklenmiş ve olumlu ve olumsuz içeriklere göre analizleri yapılmıştır. Araştırmanın nicel verileri ise analizi için spss 2.00 programı kullanılmış ve nicel veri analizlerinden olan betimsel istatistikten faydalanılmıştır. Nitel ve nicel veriler, ayrı ayrı analiz edildikten sonra karşılaştırılma yapılmış ve çıkarımda bulunulmuştur. Buna göre bir sonuca varılmıştır.

Bu çalışmanın nicel verilerinin güvenilirliği için değerlendirmeciler arasındaki korelasyona bakılmıştır. Çalışmanın nitel verilerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla ise araştırmacılar her iki veri türünü de birlikte analiz etmiş ve aradan zaman geçtikten sonra aynı veriler tekrar analiz edilerek, ilk analiz ve son analiz karşılaştırılıp, zaman farkından oluşan farklılaşma üzerinde durularak fikir birliği sağlanmıştır.

2. BULGULAR

Resimli çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler bakımından değerlendirilen 18 adet resimli çocuk kitabı 2'si akademisyen biri görsel sanatlar öğretmeni olmak üzere üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmanın ikinci boyutunda ise 3 okul öncesi öğretmeni resimli çocuk kitaplarını "*Nitelikli resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerine dair kontrol listesi*"nden resimsel özellikleri kontrol listesi" kullanarak değerlendirmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşmıştır.

Tablo 2: Görsel Sanatlar Alan Uzmanlarının Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Yaptıkları Analizlerin Frekans Değerleri

No	Kitap adı	Frekans
1.	Teo'nun Kaka Kitabı	12
2.	Elif Asla Yabancılarla Gitmez	11
3.	Avucundaki Öpücük	5
4.	Annemin Çantası	11
5.	Yavru Timsah Çipiti	5

6.	İyi Yürekli Dev Memo	12
7.	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı kızdan	11
8.	Hiç Hata Yapmayan Kız	9
9.	Utangaç Ayı Monti	12
10.	Eyvah Kalbim Kırıldı	10
11.	Üç Kedi Bir Dilek	5
12.	Üç Kedi Bir Canavar	5
13.	Babam Yanımdayken	10
14.	Akıllı Tilkinin Masalı	12
15.	Mutlu Su Aygırı	5
16.	Ayı Kim Çaldı	9
17.	Kırmızı Çizgi	5
18.	Aç Tırtıl	12

Araştırmadaki resimli çocuk kitapları 2 akademisyen ve 1 Görsel Sanatlar öğretmeni sanat eğitimcisi alan uzmanının oluşturduğu sorulardan alınan cevaplara göre değerlendirilmiştir. Görsel sanatlar alan uzmanlarının resimli çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerine göre, her soruya verilen olumlu ve olumsuz yanıtlar puanlandırılarak, kitap resimlerine değer yüklenmiş ve olumlu ve olumsuz içeriklere göre analizleri yapılmıştır. Kitap resimlerinin değerlendirmelerine göre;

2.1. Teo'nun Kaka Kitabı'na İlişkin Bulgular

Teo'nun Kaka Kitabı Bilgi yayınevinden 29. Baskı olarak yayımlanan kitap tuvalet eğitimi resimli bir hikayeye dönüştürerek aktarmaktadır. Alan uzmanlarının görüşlerin göre Teo'nun Kaka Kitabı sahip olduğu özelliklere göre aldığı toplam puan ile resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Buna göre kitaplardan çıkan sonuçlara baktığımızdan kitap resimlerinin sayfanın genelini kapsadığı, çocukların yaş gurubuna uygun olup anlaşılır olduğu, kahramanların yaşadıkları duygu durumlarını yansıttığı görülmüştür. Ayrıca kitap çocuklarının günlük rutin yaşantısından izler taşıyarak gelişimlerine destek olmaktadır.

"Kitabın sayfa düzeninde bırakılan kenar boşlukları, resim ve metin yerleştirmeleri istenilen uygunluktur. Ayrıca kitapta yer alan mekan ile figürler genel olarak çizgi ve şekiller ile resmedilmiştir. Teo'nun yaşadığı durumu annesine söylerken ki endişesi karakterin yüzüne yansıtılmıştır. Karakterlerin yaşadıkları duyguların ve metinde geçen ortamın doğru bir şekilde resmedilmesi çocuğun daha sonra o kitabı eline aldığı anda resimlere bakarak hikayeyi tekrar etmesine olanak sağlar. Bu da çocuğun kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olabilir." (G.S.A.U:3)

2.2. Elif Asla Yabancılarla Gitmez Kitabına İlişkin Bulgular

Elif Asla Yabancılarla Gitmez kitabı Türkiye İş Bankası yayınevinden 8. Baskı olarak yayımlanmıştır. Elif Asla Yabancılarla Gitmez kitabını inceleyen alan uzmanlarının görüşlerin göre

resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Buna göre kitaptaki resimler genel olarak bu yaş gurubundaki çocuklara uygun resmedildiği, resimlerin anlaşılır olduğu, renk, şekil, çizgi olarak çocukların gelişim dönemine uygun olduğu görülmektedir. Kitap çocukların günlük yaşamında oluşabilecek durumlara karşı farkındalık oluşturmaktadır. Kitap çocukların tanımadığı insanlara karşı nasıl davranması gerektiği konusuna değinmiştir. Tek başlarına olduklarında bu durumlara nasıl tepki verilmesi gerektiğine dair düşünmelerini sağlamaktadır.

“Kitabın bazı kısımlarında resim ve metin ilişkisinde kopukluklar olduğu görülmüştür. Bir bölümde sokakta çalışan işçilerin Elife doğru baktığı söylenmiş fakat bu durum resmedilmemiştir. Adamın Elif’in elini bıraktığını görsel ise bir önceki sayfada kalmıştır. Resim metin ilişkisi bu dönem çocuklarının kitaplara ve okuma yazmaya olumlu tutum kazanmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir.”(G.S.A.U:1)

2.3. Avucundaki Öpücük Kitabına İlişkin Bulgular

Butik yayıncılıktan tarafından çıkarılan *Avucundaki Öpücük* kitabı henüz ilk baskısını yayımlamıştır. Kitapta kullanılan renklerin çocukların beğenilerine hitap ettiği görülmektedir. Kitap, okulların açılmasıyla Anne rakun yavrusu Minik Rakun’un okula gitmek istemeyişini ve korkularını yatıştırmak istemektedir. Anne Rakun, "Avucundaki Öpücük" adını verdiği aile sırrını yavrusuyla paylaşır. Annenin amacı yavrusu korktuğunda kendisini hatırlatmak istemesidir.

“Avucundaki Öpücük kitabının resimlerinde kullanılan renkler çocuğun beğeni ve algılama düzeyine uygun olduğu görülmüştür. Kitap resimlerinin ise öyküyü aktarma konusunda istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Hikayenin bir bölümünde – Minik Rakun’un elini tuttu ve parmaklarını dikkatle birer birer kapattı. Öpücük Minik Rakun’nun avucunun içinde kaldı- diye geçmektedir. Burada anne Rakun ve Minik Rakun yalnızca birbirine bakmaktadır. Metin ile resim ilişkisinin istenen özellikte olmadığı görülmektedir. Resimler tek başına hikayeyi anlatabilecek durumda olması çocuğun kitabı daha iyi algılaması bakımından önemlidir. Kitap resimlerinde vurgulanması gereken kısımlar ve sayfa düzeninin istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür”(G.S.A.U:2)

2.4. Annemin Çantası Kitabına İlişkin Bulgular

Annemin Çantası kitabını değerlendiren alan uzmanlarının görüşlerin göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Kitap kalın kuşe kağıda basılmış olup Yapı Kredi yayınlarından 17. Baskı olarak çıkmıştır. Kitap çocuklar tarafından merak konusu olan çantanın içindekilerle olan maceralarını konu almıştır. Bir çocuğun gözünden kaleme alınan kitap beklenen özellikleri genel olarak yansıttığı görülmüştür.

“Kitap resimlerinde çantanın rengi, karakterlerin kıyafetleri ve aksesuarlardaki renk kullanımı çocuğun gelişimine uygundur, sayfa düzeninde metin yerleştirmeleri ve zemin ile renk uyumu da istenen özellikleri barındırmaktadır. Kitaptaki resimlerde figürlerin anatomik yapısı ve mekanda gösterilmek istenen ortam (perspektif, anatomik soyutlama) çocukların gelişimine uymayacak şekilde abartı ile resmedilerek verilmiştir. Ayrıca kitap kenar boşlukları ve kompozisyon konusunda gerekli yeterlilikleri tam olarak karşılayamamaktadır”. (G.S.A.U:1)

2.5. Yavru Timsah Çipiti Kitabına İlişkin Bulgular

Yavru Timsah Çipiti alan uzmanlarının değerlendirmelerine göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken özelliklerin çoğunu taşımadığı görülmüştür. Türkiye İş Bankası yayınlarından 7. Baskı olarak yayımlanan kitap kuşe kağıda basılmıştır. Kitap yavru bir timsahın korkutmak ve korkmak üzerine olan bir macerasını anlatmaktadır. Kitabın genel olarak sanatsal özellik ve estetik bakımdan gerekli yeterlilikte olmadığı görülmüştür.

“Yavru Timsah Çipiti kitabının resimleri bu dönem çocuğunun yaratıcı hayal gücünü destekleyebilecek yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Resimlerin doku, uygun kompozisyon, sayfa düzeni, duygu durumunu tam olarak yansıtamadığı görülmektedir. Kitapta sayfa düzeni, sayfaların çoğunluğunda yalnızca ana karakterin yerleştirilmiş olması, kitabın resimleri ilgi çekecek bir düzenleme içerisinde olmaması çocukların beğenilerine hitabı açısından istenen yeterlilikte değildir. Resimler de ki sanatsal ifade ediş çocukların estetik bakış açısını geliştirmede yetersiz olduğu görülmüştür. Mekan genel olarak soft ve silik verilmiştir. Kitapta kullanılan yazı puntosunun uygun olduğu görülmüştür. Resim ve metin ilişkisinde ise resimler tam olarak metinde istenen vurguyu verememektedir. Buda çocukları okumaya özendirme açısından olumlu tutum kazanmalarını engelleyebilmektedir.” (G.S.A.U:3)

2.6. İyi Yürekli Dev Memo Kitabına İlişkin Bulgular

İyi Yürekli Dev Memo 10. Baskı olarak Türkiye İş Bankası Yayınlarından çıkmıştır. Kitap alan uzmanlarının değerlendirmelerine göre resimli çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklerin hepsine sahip olduğu görülmüştür. Kitap pasaklı bir dev olmak istemeyen Memo'nun terzi görünce bedenine göre kıyafet alıp iyi giyinmek istemesini konu almıştır. İyi ve temiz kıyafetlerini giyip dışarıya çıktığında kendisinden yardım isteyenlere yardım edip tekrar eski haline nasıl döndüğü anlatılmaktadır.

“Kuşe kağıda basılı olan kitaptaki resimler çocukların yaş gurubuna uygun olarak resmedilmiştir. Sayfa düzeni içerisindeki yerleştirmede yazı ve resim ilişkisi, yazıların puntosu ve açık zemin üzerine konumlandırılması, sayfa kenar boşlukları da çocukların algılarına uygun olup istenilen özelliktir. Kitap resimleri ayrıca karakterlerdeki fiziksel özellikler ve duygu durumları da açık bir şekilde verilmiştir.”(G.S.A.U:3)

2.7. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan Kitabına İlişkin Bulgular

Resimli çocuk kitaplarından bir diğeri Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan kitabıdır. Kitabı inceleyen alan uzmanlarının görüşlerin göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri kısmen taşıdığı görülmüştür. Kitap konu olarak artık büyüdüğünü ve tek başına ormanda yürüyüşe çıkabileceğini düşünen bir yavrukurdu konu almıştır. Annenin sorduğu sorulara yaratıcı cevaplar veren yavrukurt anneyi şaşırtmaktadır. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı kızdan kitabı sert kapak içerisine kuşe kağıda baskı yapılmıştır. Yapı Kredi Yayınlarından 13. Baskı olarak yayımlanmıştır.

“Kitapta kullanılan renkler ve karakterlerdeki fiziksel özellikler bakımdan yeterli olduğu görülmektedir. Kitap içerisindeki resimlerin yoğun oluşu ve sayfa kenar boşlukları ise istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Resimlerdeki yoğunluk çocukların konuyu takip etmesini engellemektedir. Ayrıca kitaptaki yazı puntosu da beklenen özelliği karşılayamamaktadır. Çocuğun yazıyı takibi ve okuma yazmaya olumlu tutum kazanması açısından okulöncesi dönem kitaplarında yazının bold ve puntosunun da orta büyüklükte olması gerekmektedir”. (G.S.A.U:2)

2.8. Hiç Hata Yapmayan Kız Kitabına İlişkin Bulgular

Hiç Hata Yapmayan Kız kitabı 1001 Çiçek Kitap Yayınevinden yayımlanmıştır. Kitap ince kapak kuşe kağıda basılmıştır. Sanat eğitimcisi alan uzmanlarının görüşlerine göre *Hiç Hata Yapmayan Kız* kitabı resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Kitap bir tane bile hata yapmayan Betül adında bir kızı konu almıştır. Betül mükemmeliyetçi bir çocuk olup en büyük kusuru kusursuzluğu ve bir gün hatalarından ders alan Betül her şeye güler ve akışına bırakarak geçirmeyi öğrenecektir.

“Kitaptaki resimlerde kullanılan renkler çocukların ilgisini çekebilecek özelliktedir. Kitabın bazı sayfalarında kullanılan yazı boyutu, renk ve metin yerleştirmesi ise istenilen yeterlilikte değildir. Metnin sayfada uygun zemin ve yere yerleştirilmesi bu dönem çocuğu için çok önemli görülmektedir. Bu dönem çocuğu okuma yazmaya farkındalık kazanacağından yazı puntosu rengi ve konuyla ilişkili bir şekilde yerleştirilmesi gelişimleri açısından destekleyici olacaktır.” (G.S.A.U:2)

2.9. Utangaç Ayı Monti Kitabına İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcisi alan uzmanları tarafından değerlendirilen kitaplardan *Utangaç Ayı Monti* kitabı istenen özellikleri en yüksek karşılayan kitaplardan biri olmuştur. *Utangaç Ayı Monti* kitabı 7. Baskı olarak Türkiye İş Bankası Kültür yayınlarından çıkmıştır. Kitap kuşe kağıda basılmıştır. Kitap Gözlerini dikip bakarak herkesi izlemeye bayılan bir ayıyı konu almıştır. Aslında kabalık etmek istemeyen ama bakmaktan da kendini alamayan Ayı Monti fazla meraklıydı ve kendini bir türlü tutamıyordu. Bakılmaktan hoşlanmayan arkadaşları rahatsızlıklarını Monti’ye bildirirler. Bir süre sonra Montinin başı belaya girdiğini de Patlak gözlü kurbağanın ona doğru yolu göstermesiyle probleminin çözülmesini konu alır.

“Kitapta kullanılan renkler çocukların ilgisini çekebilecek canlılıktadır. Sayfaların genelinde yazı puntosuna ve metin yerleştirilmesine dikkat edildiği görülmektedir. Ayrıca metinler ve resimler de birbiriyle örtüşmektedir. Çocukların yaş gurubu küçüldükçe resim oranı arttırılmalıdır görüşü burada görülmektedir. Kitap resimleri ayrıca anlatılan Porsuk, köstebek ve diğer karakterlerin fiziksel özelliklerini de uygun bir şekilde verdiğinden çocukların kavram gelişimlerini desteklemektedir.” (G.S.A.U:3)

2.10. Eyvah Kalbim Kırıldı Kitabına İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcisi alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilen kitaplardan *Eyvah Kalbim*

Kırıldı kitabı, resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. *Eyvah Kalbim Kırıldı* kitabı Redhouse Kidz yayınevinden 10. Baskı olarak yayımlanmıştır. Kitap içerik olarak Kalben adında bir kız çocuğunun arkadaşlarının onu aralarına almayışı ve düşen dondurması yüzünden kırılan kalbinin nasıl onarabileceğini arayan ve sonunda bu yolun paylaşmakla olabileceğini anlayan bir kız çocuğunu konu almıştır.

“Kitaptaki resimlerde kullanılan renklerin istenen özellikte olup kitaptaki metin ve resim miktarı çocukların gelişimine hitap ettiği görülmüştür. Kitaptaki yazıların uygun yerlere yerleştirildiği görülmekte olup puntosunun da bu yaş gurubuna hitap ettiği görülmektedir. Kitapta sayfa kenar boşlukları ve vurgulanmak istenen durum genel olarak sayfaya yerleştirilmesinde istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Resimlerde kenar boşluklarına dikkate edilip resim ortalandığında çocukların dikkatini konunun ana vurgusuna çekmekte ve daha sonra kitabı eline alan çocuk resimlere bakarak kitabı kendi diliyle okuyabilecektir.”(G.S.A.U:3)

2.11. Üç Kedi Bir Dilek Kitabına İlişkin Bulgular

Alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilen resimli çocuk kitaplarından bir diğeri *Üç Kedi Bir Dilek* kitabıdır. *Üç Kedi Bir Dilek* kitabı Yapı Kredi Yayınlarından 27. Baskı olarak çıkmıştır. Kitap resimleri ve metin oranının bu yaş gurubu için yeterli olduğu görülmüştür. Kitap değerlendirmecilerin görüşlerine göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri kısmen taşıdığı görülmüştür. Kitap içerik olarak Kedi olan Piti, Pati ve Pus’un çatıdaki macerasını konu almaktadır. Sırtüstü uzanmış gökyüzünü seyreden 3 arkadaşın o akşama dair maceraları aktarılmıştır.

“Kitapta sayfa düzeninin bazı bölümlerinde asıl vurgulanması gereken kısımların tam olarak yansıtılmadığı, bazı bölümler deki kenar boşlukları da istenen özelliği tam olarak karşılamadığı görülmüştür. Metin puntosunun da kullanılan koyu zemin yazıyı göstermediğinden bu yaş dönemi için silik olduğu görülmektedir.” (G.S.A.U:1)

2.12. Üç Kedi Bir Canavar Kitabına İlişkin Bulgular

Değerlendirilen bir diğer kitap olan *Üç Kedi Bir Canavar* resimli çocuk kitabı alan uzmanlarının

görüşlerine göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri kısmen taşıdığı görülmüştür. Kitap Yapı Kredi Yayınlarından 13. Baskı olarak yayımlanmıştır. Piti, Pati ve Pus'un karla ilk tanışmasını ve sonrasında geçirdikleri maceraları konu alan kitap karton kapak içerisine kuşe kağıda basılmıştır. Üç Kedi Bir Canavar Kitabı Kenar boşluklar ve sayfa düzeni olarak yeterli olmadığını görülmüştür.

"Kenar boşlukları ve sayfa düzeni çocukların kompozisyonu algılamalarına, parça bütün ilişkisi kurmalarına destek olmaktadır. Metnin hikayesini somutlaştıran resimlerin sayfanın kenar kısımlarına yerleştirilmesi ve karakterlerin tam verilmemesi bu dönem çocuğu için zorlayıcı bir kompozisyon olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yazı puntosu da okuma yazmaya farkındalık açısından istenen yeterlilikte değildir." (G.S.A.U:2)

2.13. Babam Yanımdayken Kitabına İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcisi alan uzmanları tarafından değerlendirilen kitaplardan *Babam Yanımdayken* kitabı alan uzmanlarının görüşlerine göre, resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri ortalama bir düzeyde taşıdığı görülmüştür. Redhouse Kidz den çıkan kitap 5. Baskısını yayımlanmıştır. Kitap baba ile kızın hayatlarından kesitler sunuyor. Ortak yaşam alanlarında yaptıkları yemekler, okudukları kitaplar, sarılıp uyumalarına dair anların paylaşıldığı kitap babalar ve çocukları arasındaki sıcak ilişkiyi yansıtmaktadır.

"*Babam Yanımdayken* resimli çocuk kitabının resim ve metin oranlarına bakıldığında metinlerinin genel olarak sayfada istenilen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Ayrıca yazı renginin krem üzerine kırmızı yapılması da yazının görünürlüğünü azalttığını göstermektedir. Uzmanlar yazı rengini krem üzerine siyah yapılmasının gözü yormadığı ve dikkati çektiğini söylemektedirler. Karakterlerdeki anatomik farkın bu kadar fazla olması çocukların algılarını uygun yeterlilikte olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca kitap sonradan çocukların ellerine alıp resimlerinden metinleri çıkarabilecekleri bir şekilde düzenlenmemiştir. Resimler metnin somutlaştırılmış görselleri olmadığından çocuk için bütünleştirici olmadığı düşünülmektedir." (G.S.A.U:3)

2.14. Akıllı Tilkinin Masalı Kitabına İlişkin Bulgular

Alan uzmanları tarafından değerlendirilen resimli çocuk kitaplarından bir diğeri *Akıllı Tilkinin*

Masalı kitabıdır. Kitap alan uzmanlarının görüşlerine göre, resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri yüksek düzeyde karşıladığı görülmüştür. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından çıkan kitap 11. baskısını yayımlamıştır. Kitap konu olarak Kendini yalnız ve keyifsiz hisseden Lokum adında minik bir tilkiyi konu alıyor. Lokum onu kimsenin sevmeyişini düşünür. Annesi ise o nasıl ve nerede olursa olsun onu hep sevdiğini söylemesiyle devam ediyor.

“Akıllı Tilki’nin Masalı kitabı renk ve karakterlerdeki fiziksel özellikler olarak beklenen yeterliliktedir. Metinde verilmek istenen durumlar sayfanın odak noktasına yerleştirilmiştir. Buda çocukların hikayeyi daha iyi takip etmelerini sağlayacaktır. Resimlerdeki karakterler sayfanın dışına çıkmayıp, çocuğun beğenisine ve algılamaya düzeyi için istenen yeterliliktedir.”(G.S.A.U:1)

2.15. Mutlu Su Aygırı Kitabına İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcisi alan uzmanları tarafından değerlendirilen kitaplardan *Mutlu Su Aygırı* kitabı resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri kısmen taşıdığı görülmüştür. Kitap Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından 19. Baskı olarak yayımlanmıştır. Kitap suaygırı olduğu için hiç mutlu olmayan küçük bir suaygırın zebra, bufalo, maymun olsam mı diye düşünürken sonunda asıl mutluluğun kendisi olmak olduğunu anlamasını konu almıştır.

“Mutlu Su Aygırı kitabındaki resimler metinde anlatılan karakterlerin fiziksel özelliklerini yansıtmaktadır. Kitaptaki metin yerleştirmeleri ve metinlerin uzunluğu istenilen yeterlilikte değildir. Metinlerin uzun olması anlatılan konunun tamamının resmedilemeyeceğinden bu yaş gurubu için biraz yoğun olmaktadır. Metin-zemin rengi ve yazıların büyüklükleri de çocukların yaş gurubuna uygun yeterlilikte değildir.”(G.S.A.U:2)

2.16. Ayı Kim Çaldı Kitabına İlişkin Bulgular

Alan uzmanları tarafından değerlendirilen resimli çocuk kitaplarından bir diğeri olan *Ayı Kim Çaldı* resimli çocuk kitabıdır. Uzman alan eğitimcisi görüşlerine göre resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri ortalama bir düzeyde taşıdığı görülmüştür. Yapı Kredi Yayınlarından 24. Baskı olarak yayımlanan kitap kuşe kağıda basılmıştır. Kitap konu olarak Berk adın da bir çocuğun, geceleri gökyüzünü ışıldayan Ay'a hayranlığını anlatmaktadır. Kitap Ay'ı izleyerek uykuya dalan Berkin kurduğu güzel hayalleri ve bir gece Ay'ın kaybolduğunu düşünerek onu arama serüveni içermektedir.

Ayı Kim Çaldı Kitabındaki resimlerin resimli çocuk kitaplarında olması gereken resimsel özelliklere uygun olduğu görülmüştür.

“Kitabın bir bölümünde Berk’in üzüldüğü ve ayı aradığı yazmaktadır. Resim de ise berkin sırtı dönük oluşu ay ve yıldızların gökyüzünde resmedilişi resim ve metin ilişkisinin tamamlayıcı olmadığını göstermektedir. Okunan metin ile resim arasında tutarlılık görmeyen çocuk kitaplara ve okumaya karşı olumlu tutum geliştiremeyeceği düşünülmektedir.” (G.S.A.U:1)

2.17. Kırmızı Çizgi Kitabına İlişkin Bulgular

Akademisyen alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilen kitaplardan *Kırmızı Çizgi* kitabının resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri kısmen taşıdığı görülmüştür. Kitap Erdem Yayınlarından 8. Baskı olarak yayınlanmıştır. Kitap konu olarak, bir kurgu içerisinde, çocuk dünyasına uygun bir anlatımla ürkütmeden, çocuklara kendilerini koruyabilme bilincini vermeye çalışmaktadır. Emir, kırmızı çizgilerin izinsiz yaklaşılmayan alanlar olduğunu, vücudumuzda da kırmızı çizgilerimiz olduğunu öğreniyor.

“Kırmızı Çizgi kitabında kullanılan renkler çocuklara hitap edebilecek yeterliliktedir. Kitaptaki karakterlerin fiziksel özellikleri beklenenden fazla soyutlandığından bu yaş gurubunun anlamakta güçlük çekebileceği düşünülmektedir. Çünkü bu yaştaki çocuklar fiziksel betimlemelerden etkilenir. Metinlerin de istenen uzunlukta olmadığı görülmüştür. Metinlerin uzunluğu çocukların dikkatini dağıtmakla birlikte, metinde geçen konuyu takip edememelerine de neden olacaktır. Yazı puntosu da istenen yeterlilikte değildir.”(G.S.A.U:2)

2.18. Aç Tırtıl Kitabına İlişkin Bulgular

Sanat eğitimcisi alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilen kitaplardan *Aç Tırtıl* resimli çocuk kitabı Mavi Bulut yayınevinden ilk baskı olarak yayımlanmıştır. Kitabın resimli çocuk kitaplarında olması gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Kitabın kahramanı olan tırtıl, pazar günü dünyaya gelip yaprak yemeye başlar. Dünyaya geldiği ilk günden itibaren yediği değişik yiyecekleri farklı sayılarda yiyecektir. Bir türlü doymayan tırtıl cumartesi günü gelince ne bulursa yemeye başlar ve bir gün karnı ağrır. Bunun üzerine her şeyin yenmeyeceğini öğrenmiş olur. Tırtıl daha sonra büyür ve kendisine bir koza örmeye başlar ve bir süre sonra kozasından bir delik açıp kozadan kelebek olarak çıkıp uçmaya başlar.

“Aç tırtıl resimli Çocuk kitabın içindeki resimler metinle uyumlu bir şekilde verilmiştir. Bu durum çocuğun konuyu daha iyi takip etmesini sağlamaktadır. Kitapta kullanılan renkler ve sayfa düzenlenmesindeki kenar boşluklarda istenilen yeterliliktedir” (G.S.A.U:2)

Sanat Eğitimsi alan uzmanları tarafından resimli çocuk kitaplarının değerlendirildiği yapılandırılmış görüşme formuna göre kitaplar tek tek incelenmiş olup aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özelliklerini değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin gerçekçi ve anlaşılır olup olmadığı ile ilgili görüşlerine göre 17 kitaptan 12 tanesinin resimlerinin gerçekçi ve anlaşılır olduğu Avucundaki Öpücük, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar ve Kırmızı Kedi kitaplarındaki resimlerin ise istenen özelliği tam karşılamadığı görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitap sayfalarının büyük kısmı resimden oluşup oluşmadığı ile ilgili görüşlerine göre, Hiç hata yapmayan kız, Babam Yanımdayken ve Ayı Kim Çaldı? Kitaplarının istenen özelliği taşımadığı, bunlar dışında kalan 14 kitabın ise resimlerinin sayfanın büyük çoğunluğunu kapladığı görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin sanatsal ve estetik açıdan nitelikli olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre Yavru Timsah Çipiti ve Kırmızı Çizgi kitapları sanatsal özellikler ve estetik bakımdan istenen özelliği karşılamadığı görülmüştür. Kitapların kahramanları ve bulundukları ortam doku ve hissiyat olarak görsel bir zenginlik katmamakla birlikte, çocukların beğenilerine sunulabilecek düzeyde estetik açıdan nitelikli olmadığı görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimler metinleri destekler nitelikte olup olmadığı ile ilgili görüşlerine göre incelenen kitaplardan Avucundaki Öpücük ve Mutlu Su Aygırı kitaplarının resimleri metinleri desteklemediği görülmüştür. Kitaplar okunduğu zaman anlatılan hikaye ile resim arasında hiçbir ilişki olmaması çocuğun heyecanını ve merakını engeller nitelikte bir eksikliklerdir.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özelliklerini değerlendiren alan uzmanlarının kitapların resim ve metin sayfa düzeni bakımından uyumlu olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre Annemin Çantası, Yavru Timsah Çipiti, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Babam Yanımdayken, Mutlu Su Aygırı, Kırmızı Çizgi kitapları resim, metin ve sayfa düzeni olarak uyumu karşılamadığı görülmüştür. Çocukların kitapla olan ilişkilerinin okulöncesi dönemde oluşturulduğu düşünülürse kitapların 7 tanesinin bu ilişkiyi olumsuz etkileyeceği görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin çocuğun yaş düzeyine uygun olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre incelenen 18 kitaptan 4 tanesi olan Avucundaki Öpücük, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Mutlu Su Aygırı kitapların okulöncesi dönem çocuklarının yaş düzeyine uygun olmayıp beğeni ve algılarına tam olarak hitap etmediği ve istenen özelliği taşımadığı görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin metni, tanımlayacak kadar zengin olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre, Avucundaki Öpücük, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan, Mutlu Su Aygırı, kitaplarının resimleri

metni tanımlayacak kadar zengin olmadığı, diğer kitapların ise istenen özelliği karşılamadığı görülmüştür. Okulöncesi dönem çocuğu okuma yazma bilmediğinden resimler onun için anlatıcı unsurdur. Çocuk resimlerle verilmek isteneni daha iyi anladığından zengin ilişki barındırmayan kitaplar bu dönem çocuğuna hitap etmemektedir.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin, çocuğun yaratıcılığını destekler nitelikte olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre, Avucundaki Öpücük, İyi Yürekli Dev Memo, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Mutlu Su Aygırı, Ayı Kim Çaldı? Kırmızı Çizgi kitaplarından istenen ‘çocuğun yaratıcılığını destekler’ özelliğinin tam olarak karşılanmadığı görülmüştür. Diğer kitapların ise istenen özelliği taşıdığı görülmüştür. Resimli çocuk kitabındaki görseller çocuğun görsel düşünme becerisini geliştireceğinden önem arz etmektedir. Burada bu 7 kitabın çocuğun yaratıcılığını desteklemede eksik olduğu yeterli zenginliği vermediği tespit edilmiştir.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin çocuğun ilgisini çekip okumaya özendirir nitelikte olup olmadığı yönündeki görüşlerine göre, Avucundaki Öpücük, Yavru Timsah Çipiti, Hiç Hata Yapmayan Kız, Eyvah Kalbim Kırıldı, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Kırmızı Çizgi kitaplarındaki resimlerin ‘çocuğun ilgisini çekip okumaya özendirmelidir’ özelliğini tam olarak karşılamadığı görülmüştür.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının kitaplarda bulunan resimlerin görsel açıdan zengin ve kompozisyon ilke ve elemanlarını barındırıp barındırmadığı yönündeki görüşlerine göre, Mutlu Su Aygırı ve Kırmızı Çizgi kitaplarının resimleri görsel açıdan bir zenginlik barındırmamakla birlikte kompozisyon ilke ve elemanları özelliğini tam olarak karşılayamadığı görülmüştür. Görsel açıdan bir zenginlik barındırmayan kitaplar çocuklar açısından sürükleyici ve heyecan uyandırıcı olmamaktadır. Özellikle kitaplarda doku ve renk kullanımının eksikliği görülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının resimler çocuğun günlük yaşantısına vurgu yapıp yapmadığı yönündeki görüşlerine göre, Avucundaki Öpücük, Yavru Timsah Çipiti, Hiç Hata Yapmayan Kız, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Mutlu Su Aygırı, Ayı Kim Çaldı? Kitaplarında istenen ‘resimleri çocuğun günlük yaşantısına vurgu yapmalıdır’ maddesine dair istenen özellik görülmemektedir. Diğer 11 kitap ise günlük yaşantıdan izler taşımaktadır.

Resimli çocuk kitaplarının resimsel özellikleri değerlendiren alan uzmanlarının resimler çocukta olumsuz izler bırakacak özellikler taşıyıp taşımadığı yönündeki görüşlerine göre, incelenen Elif Asla Yabancılarla Gitmez, Yavru Timsah Çipiti, Eyvah Kalbim Kırıldı, Üç Kedi Bir Dilek, Üç Kedi Bir Canavar, Kırmızı Çizgi kitaplarının ‘Resimleri çocukta olumsuz izler bırakacak özellikler taşımamalıdır’ maddesine dair istenen özellik taşımamaktadır. Diğer 12 kitabın ise bu özelliklere uygun olduğu görülmüştür.

2019 yılında en çok satılan resimli çocuk kitaplarının 2’si sanat eğitimcisi 1’görsel sanatlar öğretmeni olmak üzere alan uzmanlarının görüşlerine göre %50 sinin belirlenen estetik özelliklere sahip olduğu, çocukların gelişimine uygun olduğu, resimlerin plastik öge taşıdığı, kitap sayfalarının büyük kısmının resimlerden oluştuğu, resimlerin metinleri destekler nitelikte olduğu, resimlerin görsel açısından zengin olduğu ve kompozisyon ilke ve elemanlarını barındırdığı tespit edilmiştir.

Kitap değerlendirmesinde ortalamanın altında kalan kitaplar da metinlerin bu yaş gurubu için biraz uzun olduğu, kitapların bazı kısımlarında resim ve metin ilişkisinde kopukluklar olduğu, sayfa düzeninde kenar boşluklara dikkat edilmediği, yazı puntosu, şekil-zemin ilişkisinin de istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Bazı kitaplardaki karakterlerin fiziksel özellikleri fazla soyutlandığından bu yaş gurubuna uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıda resimli çocuk kitaplarının okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirmeleri sonucu çıkan nicel verilere ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 3: Değerlendiriciler Arasındaki Tutarlılığa İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları

		Değerl. 1.	Değerl. 2.	Değerl. 3.
Değerl. 1.	Pearson	1	,956	,957
	Korelasyon		,000	,000
	p	18	18	18
	n			
Değerl. 2.	Pearson	,956	1	,941
	Korelasyon		,000	,000
	p	18	18	18
	n			

Tablo 3'e göre değerlendiriciler arasında değerlendirici 1 ve değerlendirici 2 arasında pozitif yönde iyi düzeyde (.956), değerlendirici 1 ile değerlendirici 3 arasında pozitif yönde iyi düzeyde (.957), değerlendirici 2 ile değerlendirici 3 arasında pozitif yönde iyi düzeyde (.941) bir ilişkinin mevcut olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Değerlendirmeciler arasında pozitif yönde tutarlılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Resimli Çocuk Kitaplarının Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	N	Ortalama
NRÖKBGRÖ	18	79,38

Tablo 4' de 18 resimli çocuk kitaplarının ortalama puanları verilmiştir. Resimli çocuk kitabı değerlendirme kontrol listesinden alınabilecek en yüksek puanın 105 olduğu düşünüldüğünde 79,38 puan ortalamasının iyi sayılabilecek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo5: Resimli Çocuk Kitaplarının Aldıkları Puanlara İlişkin Sonuçlar

Kitap isimleri	N	Ortalama
1. Teo'nun Kaka Kitabı	3	97,333
2. Elif Asla Yabancılarla Gitmez	3	89,0000
3. Avucundaki Öpücük	3	77,6667
4. Annemin Çantası	3	90,3333
5. Yavru Timsah Çipiti	3	49,6667
6. İyi Yürekli Dev Memo	3	100,6667
7. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı kızıdan	3	80,6667
8. Hiç Hata Yapmayan Kız	3	100,6667
9. Utangaç Ayı Monti	3	50,6667
10. Eyvah Kalbim Kırıldı	3	100,6667
11. Üç Kedi Bir Dilek	3	94,0000
12. Üç Kedi Bir Canavar	3	57,6667
13. Babam Yanımdayken	3	103,0000
14. Akıllı Tilkinin Masalı	3	76,6667

15.	Mutlu Su Aygırı	3	86,0000
16.	Ayı Kim Çaldı	3	73,6667
17.	Kırmızı Çizgi	3	41,0000
18.	Aç Tırtıl	3	59,6667
Total			79,3889

Tablo 5 incelendiğinde; Bilgi Yayınevinden 29. Baskı olarak çıkarılan *Teo'nun Kaka Kitabı*

97,3 puan ile tam puana yakın bir puan almıştır. Tablodaki 2. Kitap ise *Elif Asla Yabancılarla Gitmez* kitabıdır. Türkiye İş Bankası yayınevinden çıkan kitap 8. Baskıdır. Bu kitap ise ortalama 89 puan almıştır. Tablodaki 3. Kitap Butik yayıncılıktan *Avucundaki Öpücük* kitabıdır. Kitap henüz ilk baskısını yayımlamıştır. Tabloya bakıldığında ise 77,6 puan ortalamasına sahiptir. 4. Kitap olan *Annemin Çantası* kitabı Yapı Kredi yayınlarından 17. Baskı olarak çıkmıştır. Kitap değerlendirmecilerden 90,3 ortalama almıştır.

5. Kitap *Yavru Timsah Çipiti* ise Türkiye İş Bankası yayınlarından 7. Baskı olarak yayımlanmıştır, ayrıca kitap değerlendirmeciler tarafından en düşük ortalamalardan biri olan 49,6 puan almıştır. 6. Kitap *İyi Yürekli Dev Memo* kitabı 10. Baskı olarak Türkiye İş Bankası Yayınlarından çıkmıştır. Kitap değerlendirmeciler tarafından 100,6 puan ile tam puana çok yakın bir puan almıştır. Tablodaki 7. Yapı Kredi Yayınlarından 13. Baskı olarak yayımlanan *Kitap Kim Korkar Kırmızı Başlıklı kızdan* kitabıdır. Kitap değerlendirmeciler tarafından 80,6 puan almıştır. 8. Kitap ise *Hiç Hata Yapmayan Kız* kitabıdır. 1001 Çiçek Kitaplar Yayınevinden yayımlanan kitap alan uzmanları tarafından 100,6 puan alarak tam puana en yakın ortalamaya yaklaşmıştır. *Utangaç Ayı Monti* kitabı ise tablonun 9. Kitabıdır. 7. Baskısı Türkiye İş Bankasından yayımlanan kitap değerlendirmeciler tarafından 50,6 puan almıştır. Tablodaki 10. Kitap olan *Eyvah Kalbim Kırıldı* kitabı Redhouse Kidz yayın evinden 10. Baskı olarak yayımlanmış olup değerlendirmeciler tarafından 100,6 puan alarak tam puana yakın bir puan almıştır. 11. Kitap olan *Üç Kedi Bir Dilek* kitabı Yapı Kredi Yayınlarından 27. Baskı olarak çıkmıştır. Kitap alan uzmanı değerlendirmeleri sonucunda ortalama 94 puan almıştır. *Üç Kedi Bir Canavar* kitabı tablonun 12. Kitabıdır. Yapı Kredi Yayınlarından çıkan kitap 13. Baskısını yayımlamıştır. Değerlendirmeciler tarafından 57,6 puan almıştır. 13. Kitap *Babam Yanımdayken* kitabıdır. 3 alan uzmanı tarafından değerlendirilen kitaplardan en yüksek ortalamayı almıştır. Redhouse Kidz den çıkan kitap 5. Baskısını yayımlanmıştır. 14. Kitap olan *Akıllı Tilkinin Masalı* kitabı Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından çıkmıştır. Kitap 11. Baskısını yayımlamıştır ve değerlendirmeciler tarafından 76,6 ortalama puan almıştır. *Mutlu Su Aygırı* kitabı ise tablonun 15. Kitabıdır. Kitap Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından 19. Baskı olarak yayımlanmıştır. 3 alan uzmanı değerlendirmesi sonucunda ise 86 puan almıştır.

16. Kitap olan *Ayı Kim Çaldı* resimli çocuk kitabı Yapı Kredi Yayınlarından 24. Baskı olarak yayımlanmıştır. Kitap alan uzmanları tarafından yapılan değerlendirme sonucunda ise 73,6 puan almıştır. *Kırmızı Çizgi* kitabı ise tablonun 17. Kitabıdır. Kitap Erdem Yayınlarından 8. Baskı olarak yayınlanmakta olup değerlendirmeciler tarafından en düşük ortalama olan 41 puan almıştır. Tablonun 18 ve son kitabı ise *Aç Tırtıl* kitabıdır. Kitap Mavi Bulut yayınevinden ilk baskı olarak yayımlanmıştır. Değerlendirmeciler tarafından 59,6 puan almıştır. Analiz sonuçları dikkate alındığında en yüksek puanı 103 puan ile 13. Kitap olan Redhouse Kidz Yayınlarından 5. baskı olarak yayımlanan *Babam Yanımdayken* kitabı almıştır. En düşük puanı ise 41 puan ile *Kırmızı Çizgi* kitabı almıştır. Kitap tablonun 17. Sırasında olup Erdem Yayınlarından 8. Baskı olarak yayımlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri tarafından kontrol listeleriyle ele alınan kitapların ortalama (79,3) bir puan aldıkları tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kitapların yarısından fazlasının resim-metin ilişkisinin iyi olduğu, kitap sayfalarının ¼ yazı ¾ resimlerden oluştuğu, resimlerin somut

öğeler barındırdığı, belirlenen estetik ve plastik öğeleri taşıdığı, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygun olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma 2019 yılında online kitap satış sitelerinde en çok satılan resimli çocuk kitaplarının resimlemelerinin yeterliliklerini incelemeye yöneliktir. Araştırmada kullanılan resimli çocuk kitaplarının incelemesini Sanat Eğitimi alan uzmanları ile Okul Öncesi öğretmenlerinin değerlendirmesini kapsamaktadır. Resimli öykü kitabını değerlendirirken önce kitabın içerik özelliklerinin ele alınması önerilmektedir. Kitabın teması, mesajı, karakterleri ve olayları ile ilgili fikir sahibi olduğunda resimlerin sanatsal değerinin belirlenebileceğini, kitabı değerlendirecek kişi öykünün temasını anladığında, resimlerin genel estetiğe nasıl katkıda bulunduğunu daha iyi değerlendirebileceği belirtilmektedir (Hearne ve Sutton, 1993) Araştırmada öncelikle içerik özellikler dikkate alınıp, her yönüyle incelendikten sonra resimsel değerlendirme ele alınmıştır.

Sanat Eğitimi alan uzmanları tarafından oluşturulan resimli çocuk kitaplarının değerlendirildiği sorulara göre kitaplar içerik analiziyle çözümlenmiştir buna göre;

Sanatsal ve estetik açıdan çocukların yaratıcılığını destekleyebilecek nitelikte olup olmadığına bakıldığında resimli çocuk kitaplarının çoğunluğu sanatsal özellikler ve estetik bakımdan, çizgi ve ifade gücü olarak çocukların beğenilerine sunulabilecek derecede estetik olarak yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada kitap resimlerinin sanatsal özellik ve estetik bakımdan çocukların beğenisine sunulabilecek kitaplar olduğu, çocukların sanatsal bakış açısı ve sanatsal ifade edişlerini geliştirmeyi destekleyebileceği görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarının içeriği çizgi, renk ve resimler aracılığıyla çocukların estetik duygusunu geliştirici nitelikte olmalıdır (Dögen, 2003). İyi resimlenmiş ve üslubu başarılı resimli çocuk kitapları doğuştan çocuklarda var olan estetik duygusunun gelişmesine önemli katkı sağlarlar. Bundan dolayı çocuk ilk edebi ve estetik değerlere sahip olacaktır (Döl, 1999). Ulutaş'ın (2017) yaptığı benzer bir araştırmada da okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşleri açısından ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; Okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun kitap resimlerinin en ince ayrıntısına kadar vurgu yapıldığı, uyumlu açık ve anlaşılır bir içeriğin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca estetik kaygının ön plana çıkarak sanatsal değer resimlere yansıtıldığı görülmüştür. Sanatsal yanının ağır bastığı resimlerin canlı olduğunu içeriğinin de açıkça ortaya koyulduğu tespit edilmiştir. Araştırmada estetik açıdan çıkan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya konu olan resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin metni tanımlayacak yeterlilikte oluşlarına ve resimlerin metinleri destekler nitelikte olup olmadığına bakıldığında kitapların değerlendirmeciler tarafından pozitif sonuçlar aldığı görülmüştür. Resimlerin metinle paralel bir şekilde devam ettiği, ayrıca resimlerin metnin içeriğinde anlatılmak istenene değindiği gibi figürlerdeki duygu durumlarını da yansıttığı görülmektedir. Okulöncesi dönem çocukları henüz okuma yazma bilmediklerinden ve yeni öğrenmelerini desteklemek ve hikayeyi somut hale çevirmek anlamında resim-metin ilişkisi önem arz etmektedir. Brookshire (2002) ve arkadaşları araştırmalarında, çocukların içerisinde gerçeğe uygun ve canlı resimler barındıran kitapları okumaya daha istekli olduklarını, bu resimlerin çocuğu kitaba yönelttiğini ve resim-metin uyumunun yakalandığı kitapların çocukların anlamalarını kolaylaştırdığına değinmişlerdir. Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2015), 2010-2015 yılları arasında yaptığı benzer bir çalışmada 3-8 yaş çocukları için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarını resimleme özellikleri bakımından incelemiştir. Kitapların tamamına yakınının resim-metin uyumu taşıdığı ve sayfalarda yer alan resimlemelerin tamamına yakınının sayfadaki metin ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında resim-metin ilişkisi olarak benzer sonuçlar

çıktığı görülmektedir. Güleç, Gönen (1997) 1974–1993 yılları arasında yaptıkları benzer çalışmasında ise Türkçe yayımlanmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikler açısından yapmış oldukları çalışma sonucunda elde ettikleri bulgulara göre, Türkçe resimli öykü kitaplarının resim, resimlendirilme özelliği, metin ve resim ilişkisi yönünden iyi durumda oldukları, renklendirilme yönünden genelde yetersiz oldukları belirlenmiştir. Araştırma sonuçları karşılaştırıldığında resim-metin ilişkisinde çıkan sonuç benzerlik gösterirken kitaplarda kullanılan renklerin çocukların gelişimine uygunluğu konusunda tersine bir sonuç ile karşılaşılmaktadır.

Araştırmadaki kitaplar resim- metin ve sayfa düzeni olarak değerlendirildiğinde incelenen kitapların 3/1 kadarı istenen kriterleri karşılamadığı görülmüştür. Resimler sayfaya yerleştirilirken kenar boşluklar, uygun kompozisyon, resim-metin yerleştirmesine figürlerin sayfayı aşırılarak eksik görünmesi, kısmen de olsa metinler yerleştirilirken koyu fon üzerine yazıldığı, yazı puntosunun yeterli olmayışı ve bu yaş gurubu için fazlaca uzun metinlerde gözlemlenmiştir. Bu durumlar sayfa düzeninin yeterli olmadığını göstermektedir. Resimli çocuk kitaplarında Sayfa düzeni yapılırken anlatılan hikaye ilgi çektirerek okutacak biçimde yerleştirilmelidir. Yazılar kolay takip edilir olmalı ve metin-resim arasındaki bağın çocuk tarafından kolay kurulabilmesi metin-resim, yerleştirme dengesinin en doğru şekilde kurgulanmasına bağlıdır. Sayfa kenarlarında boşluklarında alt-üst, sağ-sol boşluklar bırakılmalıdır. Sayfa sayısı bu dönem çocuğunun gelişim seviyesini dikkate alarak belirlenmelidir (Ciravoğlu, 2000). Gönen, Mehmet (2017)'in yaptığı benzer çalışmada Feridun Oral'ın yazarı ve çizeri olduğu 15 çocuk kitabını incelenmiştir. Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenen çalışmada, kitapların tümünde, resim- metin ilişkisinin son derece başarılı uygulandığı görülmektedir. Resimlerde kullanılan renklerde bir uyumun olduğu, kitaplarla çocuklar hem estetik haz alabilmekte hem de yeni şeyler öğrenebilmelidir. Körükçü'nün (2012) incelediği çalışmada da okul öncesi çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarını kitapların tamamına yakınının resimlerinin metinle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kitapların sayfalarının %75'i resme, %25'i yazıya ayrılmıştır. Bu araştırma örnekleriyle çalışmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir.

İncelemeye alınan kitaplar da kitap sayfalarının büyük bir kısmının resimlerden oluştuğu ve görsel açıdan zengin renk, çizgi, doku, ritim olarak kompozisyon ilke ve elemanlarını barındırdığı görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarındaki resimleri izleyerek uyarılan okulöncesi dönem çocuğu farkında olmadan bilinç altına bu kitaplardaki kompozisyon uyumu, çizgi, şekil, renk ve gibi estetik değer yargıları kazanmaya başlar. Böylece kitapla ilk karşılaşan çocuk fiziksel anlamda ilk sanat eğitimine tabi tutulmuş olur (Şirin, 1989). Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2015), 2000-2010 yılları arasında yaptıkları benzer çalışmasında Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarını içerik ve resimleme özelliklerini incelenmiştir. Resimleme özellikleri açısından incelenen kitapların daha çok; renkli, resim alanı bir çerçeve ile metinden ayrılmayan ve yalın hatlı resimleri olduğu belirlenmiştir. Çocuk kitaplarında genel olarak yalın resimler tercih edilmiştir. Araştırmalar karşılaştırıldığında renk kullanımı konusunda benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Çalışmada Okul öncesi öğretmenlerinin tarafından kontrol listeleriyle ele alınan kitapların ortalama (79,3) (tablo5) bir puan aldıkları tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kitapların yarısından fazlasının resim-metin ilişkisinin iyi olduğu, kitap sayfalarının ¼ yazı ¾ resimlerden oluştuğu, resimlerin somut öğeler barındırdığı, belirlenen estetik ve plastik öğeleri taşıdığı, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Sanat eğitimcisi alan uzmanları ile okulöncesi öğretmenlerinin değerlendirmeleri karşılaştırıldığında nitel ve nicel verilerin örtüştüğü ve çalışmaların birbirini desteklediği görülmüştür.

Kitap değerlendirmesinde ortalamanın altında kalan kitaplar da (tablo5) metinlerin bu yaş gurubu için biraz uzun olduğu, kitapların bazı kısımlarında resim ve metin ilişkisinde kopukluklar olduğu, sayfa düzeninde kenar boşluklara dikkat edilmediği, yazı puntosu, şekil-zemin ilişkisinin de

istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Kitaplardan birkaçının ise karakterlerin fiziksel özellikleri fazla soyutlandığından bu yaş gurubuna uygun olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak resimli çocuk kitaplarının sanat eğitimcisi alan uzmanlarına göre %50 sinin belirlenen estetik özelliklere sahip olduğu, kullanılan renklerin çocukların gelişimine uygun olduğu, resimlerin plastik öge taşıdığı, kitap sayfalarının büyük kısmının resimlerden oluştuğu, resimlerin metinleri destekler nitelikte olduğu, resimlerin görsel açısından zengin olduğu ve kompozisyon ilke ve elamanlarını barındırdığı tespit edilmiştir. Kitap değerlendirmesinde ortalamanın altında kalan kitaplar da ise metinlerin bu yaş gurubu için biraz uzun olduğu, kitapların bazı kısımlarında resim ve metin ilişkisinde kopukluklar olduğu, sayfa düzeninde kenar boşluklara dikkat edilmediği, yazı puntosu, şekil-zemin ilişkisinin de istenen yeterlilikte olmadığı görülmüştür. Bazı kitaplardaki karakterlerin fiziksel özellikleri fazla soyutlandığından bu yaş gurubuna uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Daha nitelikli resimli çocuk kitapları için yazarlara ve çizerlere yönelik okulöncesi dönem çocuğunun gelişimine dair eğitimler verilebilir. Okulöncesi öğretmenleri ve ebeveynlere resimli çocuk kitabı seçmeleri konusunda eğitimler düzenlenebilir. Araştırmaya benzer çalışmalar yapılarak daha geniş çapta incelemelerde bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Brookshire, J., Scharff, L. F. V., Moses, L. E. (2002). The Influence Of Illustrations On Children's Book Preferences and Comprehension. *Reading Psychology*, 23(4), 323-339.
- Çakmak, Güleç H., Sofuoğlu, Gönen, M. (1997) "1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi". *Türk Kütüphaneciliği*, 11.1: 42-53.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches* (4. Baskı). Thousand Oaks, CA: Sage
- Deniz, A., Gönen, M. S. (2020). Resimli Öykü Kitaplarını Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 88-116.
- Gönen, M. (1979) "Anaokullarına Giden 5 ve 6 Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitaplar Hakkındaki Beğenilerinin incelenmesi". Ankara: T.K.D.B., Cilt 28, Sayı: 3, s. 151-156.
- Gönen, M. (1989) "Beş ve Altı Yaş Anaokul Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri". *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1), 32-35.
- Gönen, M., Aydos, Emine H. (2016). "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Fiziki Özelliklerinin İncelenmesi". *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z., Kahve, Ö. (2016). Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(4): 724-735.
- Gönen, M., Aydos E., H., Şentürk Ç., Karacan, G., Kahraman, C., Tuna, P., (2013) "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Fiziki Özelliklerinin İncelenmesi". *65th OMEP World Assembly and Congress*, 11-13 Temmuz. Shangai, Çin.
- Gönen, Mehmet. (2017) "Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler". Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleç-Çakmak, H., Gönen-Sofuoğlu, M. (1997). 1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi. *Türk*

- Kütüphaneciliği*, 11 (1), 42-53.
- Gülpınar, F. (2010) “Görsel Kavramlar, İllüstrasyon ve Çocuk Kitapları”. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Haliç Üniversitesi.
- Hearne, B., Sutton, R.; (1993) *Evaluating Children's Books: A Critical Look: Aesthetic, Social, and Political Aspects of Analyzing and Using Children's Books*. Urbana-Champaign, IL: University Of Illinois, Graduate School of Library and Information Science.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel İrade Algı Çerçevesi ile Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Körükçü, Ö. (2012) Okulöncesi Eğitime Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Bulunması Gereken Temel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14.2: 243-254.
- MEB, (2013). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Çocuk Edebiyatına Giriş*, Ankara: MEB.
- Özmen, H., Karamustafaoglu, O. (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarı, N. (2006). “Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Üzerine Bir Araştırma ve Bir Örnekleme” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara. Tudem Yayınları.
- Tavşancıl, E., Aslan, E. (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Turan, F, Gönen, M, Aydos, E., H. (2017) “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Resimli Öykü Kitaplarını Seçme Konusunda Yeterlik Düzeyleri ve Kendi Yeterliklerine İlişkin Algılarının İncelenmesi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17.1.
- Tuncer, M. (2016) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanılan Resimli Hikâye Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulutaş, A. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16.61: 602-610.
- Uzuner, Yurt, S., Şimşek, T. (Ed.). (2011). *İçinde, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları. s. 67-76.
- Yalçın, A., Aytaş, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N., Durmuşoğlu, M. C. (2016). 2010-2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*.